

Toelichting

Algemeen

Op grond van artikel 3, eerste en tweede lid, van de Wet tot bescherming van het diploma van verpleegkundige (*Stb.* 1921, 702) wordt de inhoud van de opleiding diploma A-verpleegkundige door de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur vastgesteld. Onder opleiding wordt verstaan de inservice-opleiding diploma A-verpleegkundige, waarin leerling-verpleegkundigen opgeleid worden door middel van een beroepsopleiding, waarbij de leerling het beroep al doende leert en al lerende uitoefent, tot zelfstandige beroepsbeoefenaren op het "eerste" deskundigheidsniveau in het veld waar de opleiding heeft plaatsgevonden.

De doelstelling van de opleiding is de aspirant-beroepsbeoefenaar tot het beheersen van zodanige kennis en vaardigheden en tot een zodanige beroepshouding te brengen, dat hij zelfstandig gestalte kan geven aan verpleegprocessen, deze uitvoeren en evalueren. Op grond hiervan kan hij participeren in het totale hulpverleningsproces in het veld van de algemene gezondheidszorg in intra- en semi-murale gezondheidszorg. In verband met de arbeidsduurverkorting tot een 36-urige werkweek voor leerling-verpleegkundigen met ingang van 1 september 1986, is het in verband met onderwijsinhoudelijke en financiële redenen noodzakelijk gebleken de opleiding diploma A-verpleegkundige ingrijpend te wijzigen.

Met het voorliggende besluit worden een aantal veranderingen ingevoerd. Het betreft hier onder meer:

- het invoeren van een voorbereidende periode van 30 weken, bestaande uit theoretisch onderwijs, stageperioden en vakantie;
- het uitbreiden van het totaal aantal lessen waarmee samenhangend een uitbreiding van de totale opleidingsduur;
- het opnemen van "tussentermen" voor de voorbereidende periode en de eerste leerperiode alsmede een doelstelling van de opleiding en een leerstofaanduiding;
- het wijzigen van de regeling voor onderbrekingsdagen;
- een wijziging van de hoeveelheid en de indeling van de leerstof;
- het wijzigen van bepalingen inzake overgangs- en eindexamen;
- het invoeren van uren ten behoeve van het leergedeelte van de praktische opleiding op de afdeling;
- het verlagen van de leeftijd van toelating tot de opleiding.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 2, vierde lid: De eis van een evenwichtige verhouding tussen het aantal leerlingen en het aantal verpleegkundigen is gesteld teneinde de werkbegeleiding van leerlingen te kunnen realiseren.

Artikel 3: Het spreekt vanzelf dat bij de erkenning de overeenkomst tot samenwerking betreffende de opleiding door de minister moet zijn goedgekeurd.

Artikel 5: Wanneer de opleiding in samenwerking met een centraal opleidingsinstituut wordt gegeven, berust de verantwoordelijkheid voor de opleiding bij de directies der deelnemende instellingen. Duidelijk zal moeten worden aangegeven hoe de delegatie van verantwoordelijkheden van de directie(s) van de instelling(en) naar het centraal opleidingsinstituut geregeld is. Hierbij kan verwezen worden naar het model samenwerkingsovereenkomsten van de Nationale Ziekenhuisraad. De samenwerkingsovereenkomst dient door de minister te worden goedgekeurd.

Artikel 6, eerste lid, onder a: De dagelijkse leiding berust bij een hoofd van de opleiding. Gezien de aard en de

inhoud van de opleiding is het noodzakelijk dat de verpleegkundige inbreng op dit niveau gewaarborgd is.

Artikel 6, eerste lid, onder d: “Werkbegeleiding” van de leerling vindt plaats op de verpleegafdeling in directe relatie tot het verpleegkundig handelen en het samenwerken uitgaande van de op de betrokken afdeling te realiseren leerdoelen en de individuele leerdoelen. De werkbegeleiding heeft als doel het praktijkleerproces te optimaliseren waardoor de leerling gedurende de opleiding op het niveau van de tussentermen kan functioneren en aan het eind van de opleiding als zelfstandige beroepsbeoefenaar het beroep kan uitoefenen.

De werkbegeleider is een verpleegkundige die op de verpleegafdeling zorg draagt voor de uitvoering van werkbegeleiding overeenkomstig de voor de betrokken afdeling te realiseren leerdoelen en de individuele leerdoelen van de leerling. De praktijkbegeleider draagt verantwoordelijkheid voor het bevorderen van onderlinge afstemming van theoretische en praktische leerdoelen binnen een bepaald zorggebied (zoals vermeld in artikel 26, eerste lid) en het bewaken van continuïteit in het totale leerproces van de leerling.

Het niveau van de opleiding bijscholing gezondheidszorg (stageleiding) komt niet meer voldoende overeen met de eisen waaraan de praktijkbegeleiders moeten voldoen. Met een bewijs van deze opleiding behaald na september 1986 (inwerkingtreding van de nieuwe regeling) komt men niet meer in aanmerking voor de functie van praktijkbegeleider.

Artikel 6, tweede lid: De cao-tekst is niet letterlijk gevolgd. Er is gekozen voor een duidelijker omschrijving van het bedoelde.

Artikel 11, eerste lid: Gezien het grote aantal vooropleidingen van verschillende niveau's alsmede de onduidelijkheid die bestaat omtrent de toelating tot de opleiding diploma A-verpleegkundige is een lijst van opleidingen, diploma's en getuigschriften, welke vereist zijn als vooropleiding voor de onderhavige opleiding als bijlage 1 bij deze regeling gevoegd.

Deze bijlage zal regelmatig bijgewerkt worden.

Artikel 11, tweede lid: Ontheffing op grond van de leeftijd heeft als achtergrond dat men bij een bepaalde leeftijd geacht wordt een voldoende maatschappelijke ervaring te hebben opgedaan als compensatie voor het niet voldoen aan de vooropleidingseisen. Hierbij wordt gedacht aan een leeftijd van tenminste 25 jaar.

Artikel 12, eerste lid: Wanneer er een langere periode dan 12 maanden tussen twee cursusgroepen ligt, wordt in voorkomende gevallen de duur van de verlenging van de opleiding onevenredig lang. Bovendien kan de continuïteit van het onderwijs in gevaar komen.

Artikel 13, derde lid: Het opleidingswerkplan dient regelmatig te worden bijgesteld. De hoofdinspecteur werkt steekproefsgewijs en zal vooral ter voorbereiding van werkbezoeken de navolgende onderdelen van het opleidingswerkplan opvragen, te weten:

- de leerdoelen van het onderwijs, gerelateerd aan de eisen voor kennis, vaardigheden en attitude voor de voorbereidende periode en daarop volgende leerperioden;
- de ordening van de leerstof;
- de afstemming van het theoretisch en praktisch onderwijs;
- de inhoud, omvang, opbouwen organisatie van de praktijkleerperioden en de externe stages;
- de toetsing en afronding van de diverse onderdelen van het theoretisch en praktisch onderwijs.

Artikel 14, tweede lid: Ingevoegd is een voorbereidende periode in plaats van de introductieperiode. Deze periode is uitgebreid tot 30 weken. De lesweken zijn teruggebracht van 35 naar 30 uren. De stageweken in de voorbereidende periode bedragen 36 uur per week.

Artikel 16: De regeling met betrekking tot de onderbrekingsdagen is grotendeels aan het hoofd opleiding overgelaten. Het is de bedoeling dat de leerling voldoet aan de tussentermen en eindtermen van de opleiding. Indien de leerling op grond van zijn afwezigheid bepaalde onderdelen niet kan behalen dan dient hij desbetreffende onderdelen in te halen. Het hoofd van de opleiding besluit hieromtrent na overleg met het praktijkveld en de leerling.

Artikel 17: Het blijkt nuttig in verband met eventuele toekomstige ontwikkelingen en de mogelijkheid van het instellen van experimenten in de Regeling open te stellen. Uiteraard zullen de voorstellen tot de instelling van een experiment volledig uitgewerkt moeten zijn. Op grond van artikel 3 van de wet kan een experimentele oplei-

ding in het kader van dit besluit uitmonden in het diploma A-verpleegkundige.

Artikel 19: In het theoretisch deel van de opleiding is verpleegkunde het centrale leergebied. De leerstof van de ondersteunende vakken dient relevant te zijn voor de verpleegkundige in beroepsuitoefening. De vakken zijn gegroepeerd in leergebieden, deze indeling is bedoeld als ordeningsprincipe ten einde integratie van vakken binnen één leergebied te bevorderen.

Artikel 20, eerste lid: Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat alle docenten dienen te beschikken over:

- a. vakbekwaamheid op het desbetreffende gebied;
- b. didactische vaardigheden;
- c. ervaring en affiniteit met het betreffende veld van de gezondheidszorg, een en ander ter beoordeling van het hoofdopleiding.

Artikel 20, tweede lid: Indien de ontheffing wordt verleend, zal hierbij evenwel de voorwaarde worden gesteld, dat de desbetreffende docent binnen een door de hoofdinspecteur gestelde termijn een gerichte scholing volgt teneinde alsnog aan de benoembaarheidseisen te voldoen.

Artikel 23, eerste lid: Voor de eisen waaraan de leerling moet voldoen aan het eind van de voorbereidende periode wordt verwezen naar de tussentermen voor die periode als opgenomen in bijlage 2.

Artikel 24: De stage dient evenwichtig over de voorbereidende periode te worden verspreid. De stageleerdoelen dienen een logisch gevolg te zijn op de reeds behandelde leerstof.

Artikel 25: Naar de mate van complexiteit van hulpverleningssituaties worden de leerperioden ingedeeld in drie fasen van opklimmende moeilijkheidsgraad overeenkomstig de tussentermen voor de leerperiode in bijlage 2. De laatste fase sluit aan de eindtermen van de opleiding, eveneens vermeld in bijlage 2. Belangrijke factoren die de mate van complexiteit van hulpverleningssituaties bepalen, zijn:

- de mate van bedreiging van de gezondheidstoestand van de patiënt (bv. direct levensgevaar);
- het al dan niet aanwezig zijn van andere hulpverleners;
- de voorspelbaarheid van wisselingen in de gezondheidstoestand van de patiënt;
- de vermogens van de patiënt zich te uiten;
- de mate van het zich bewust zijn van de patiënt omtrent zijn eigen situatie;
- de beleving van de patiënt omtrent zijn eigen toestand.

Artikel 25, tweede lid: (Leereenheid):

- Een leerperiode bestaat uit een of meerdere leereenheden;
- Onder een leereenheid wordt een beperkte eenheid leerstof verstaan met een omschreven begin- en eindsituatie;
- Een leereenheid bestaat uit op elkaar afgestemde theoretische en praktische doelstellingen.
- In elke leereenheid zijn beroeps- en persoonsvormende elementen te onderscheiden.
- Per leereenheid worden de beroepsondersteunende vakken gegroepeerd en gerelateerd rond het centrale vak verpleegkunde.

Van onderwijs met behulp van leereenheden kunnen de volgende voordelen worden genoemd:

- aansluiten van theorie en praktijk, geeft de mogelijkheid tot integreren van doelstellingen voor de theoretisch- en praktisch-component van een onderwijsleereenheid;
- de leerling-verpleegkundige sluit met regelmaat een onderdeel af alvorens op een nieuw onderdeel over te gaan. Hiermede wordt voorkomen dat de leerling het leren van de leerstof voor zich uitschuift en op het allerlaatste moment een grote hoeveelheid leerstof gaat leren, die hij dan minder goed in zich op kan nemen;
- Het gemiste onderdeel kan in principe in een kortere periode worden ingehaald. Het onderwijs met behulp van leereenheden laat de opleiding vrij in het kiezen van de didactische werkvorm.

Artikel 26: Ten aanzien van de in bijlage 2 vermelde algemeen deel van de eerste leerperiode, waarin staat vermeld, dat leerlingen door anderen geplande zorg in “laag complexe” verpleegsituaties verlenen en niet-specialistische verpleegafdeling, wordt ten aanzien van niet-specialistische verpleegafdelingen verwezen naar de brief van 22 september 1985 van de Geneeskundige Hoofdinspecteur waarin een opsomming wordt gegeven van specialistische afdelingen; deze afdelingen komen derhalve niet in aanmerking voor de eerste periode van het praktische gedeelte.

Tot die afdelingen kunnen momenteel tenminste worden gerekend:

- Verloskunde, gynaecologie;
- Kinderafdeling (inclusief neonatologie);
- Intensive-care;
- Hartbewaking;
- Hemodialyse;
- Brandwondencentrum;
- Acute beademing;
- Oncologie;
- Operatiekamer (inclusief anesthesie);
- Verkoeverkamer;
- Spoedeisende hulp.

Ten aanzien van de laatste twee aandachtstreepjes in het artikel wordt opgemerkt dat deze doelstellingen binnen het algemeen ziekenhuis gerealiseerd moeten worden. Daarbij wordt gedacht aan bv. psychisch labiele patiënten, psychogeriatrische patiënten, alcohol- en drugsverslaafden, post-operatieve desoriëntatie, desoriëntatie na een ongeluk e.d.

T.a.v. de thuiszorg wordt gedacht aan:

- contact kunnen leggen met instellingen t.b.v. nazorg en hiervan op adequate wijze gebruik kunnen maken;
- en dagverpleging.

Artikel 27: Het leergedeelte van de praktische opleiding betreft het leren in de praktijk; als zodanig is dit leergedeelte afdelingsgebonden. De praktijk dient de voorwaarden te scheppen voor het behalen van de praktijkleerdoelen.

Artikel 28: De gesprekken zijn noodzakelijk om een methodische praktijkbegeleiding tijdens de praktijkleereenheden te realiseren; zij:

- worden inhoudelijk bepaald door het praktijkleerplan;
- stellen de leerling in staat om te reflecteren op zijn verpleegkundig handelen om zodoende dit handelen te optimaliseren;
- voorzien er in dat de leerling middels een tussentijdse evaluatie weet hoe er over zijn functioneren wordt geoordeeld, en kunnen op basis van gegevens zijn functioneren bijsturen; tenslotte hoort de leerling het uiteindelijke oordeel over zijn functioneren tijdens deze praktijkleereenheid.

De benodigde tijd voor deze gesprekken dient te worden gerelateerd aan de doelstelling van het gesprek. De criteria aan de hand waarvan eindevaluatie plaatsvindt dienen te worden vastgelegd zoals vermeld in artikel 6, tweede lid, onder *i*.

Artikel 28, eerste lid: De aanwezigen zijn: leerling, werkbegeleid(st)er, leiding van de afdeling, praktijkbegeleider. Het doel is verwachtingen van de afdeling en leerling te bespreken, de praktijkleerdoelen te bespreken en vast te leggen.

Artikel 28, tweede lid: De aanwezigen zijn: leerling werkbegeleid(st)er, leiding van de afdeling, praktijkbegeleider. Het doel is op basis van het praktijkleerplan. het functioneren van de leerling te bespreken en vast te leggen.

Artikel 28, derde lid: De aanwezigen zijn: leerling, werkbegeleid(st)er, leiding van de afdeling, praktijkbegeleider. Het doel is op basis van het praktijkleerplan het functioneren van de leerling te bespreken, vast te leggen en een waardering voor de praktijkleereenheid toe te kennen.

Artikel 28, vierde lid: De aanwezigen zijn: de leerling, werkbegeleid(st)er, praktijkbegeleider. Het doel is bijstellen, concretiseren en vastleggen van het praktijkleerplan.

Artikel 30: De aanwezigen zijn: leerling(en) en docent(e) verpleegkunde. Het doel is de leerling(en) in staat stellen te reflecteren op het eigen verpleegkundig gedrag om zodoende dit functioneren te optimaliseren.

Artikel 31, eerste lid: Het doel van het geïntegreerd aanbieden van een toets is het mede beoordelen of en in welke mate waar integratie tot stand is gebracht tussen verpleegkunde als centraal vak en de

beroepsondersteunende vakken. De werkwijze is het aanbieden van omschreven verpleegsituaties waarin de relevantie van de beroepsondersteunende vakken t.o.v. het centrale vak verpleegkunde zichtbaar en toetsbaar moet zijn.

Artikel 32, tweede lid: de regeling van tentamens, alsmede tussentijdse toetsen dienen als vermeld in artikel 6, tweede lid, onder k, te worden opgenomen in het opleidingsreglement.

Artikel 33, eerste lid, onder b en c: De criteria voor de scriptie en het afrondingsgesprek dienen zoals vermeld in artikel 6, tweede lid, onder respectievelijk j en l, te worden opgenomen in het opleidingsreglement.

Artikel 33, derde lid, onder a: Voor de eisen waaraan de leerling moet voldoen wordt verwezen naar de eindtermen als opgenomen in bijlage 2.²

Artikel 36, vierde lid: Aangezien behoefte bleek te bestaan aan een landelijke regeling ten aanzien van de periode waarin men nog kan deelnemen aan de landelijke tentamens, wordt door een limiet te stellen aan de opleidingsperiode het aantal malen dat men aan deze tentamens kan deelnemen beperkt.

De geldigheidsduur van de tentamenbewijzen van 18 maanden, geregeld in het bestaande tweede lid, zal van toepassing zijn in die gevallen dat de leerling ontheffing ten gevolge van onderbreking van de opleiding is verleend.

Artikel 39, tweede lid: Aangezien de gecommiteerde niet bij alle eindgesprekken aanwezig kan zijn, kan hij niet de resultaten van de kandidaten afzonderlijk beoordelen. Hij dient zich een oordeel te vormen over de kwaliteit en het niveau van het examen waartoe hij een gedeelte van het examen zal moeten bijwonen.

Artikel 40, tweede lid: Het protocol kan een ondersteunende functie hebben bij het verloop van het gesprek en bij de evaluatie en de beoordelingen van het gesprek. De houder van het protocol noteert de essenties van het gesprek. Hiertoe dient deze voldoende kennis te hebben van de opleiding tot A-verpleegkundige en in voldoende mate boven het onderwerp van gesprek te staan. In aanmerking komen voor het maken van een protocol: een docent-verpleegkundige, een praktijkbegeleider of een afdelingsverpleegkundige. Het protocol moet drie maanden bewaard blijven voor het geval een afgewezen kandidaat in beroep gaat tegen de uitslag van het examen. Bij het maken van het protocol kan ook gebruik worden gemaakt van geluidsregistrerende apparatuur.

Artikel 40, vierde lid: De toevoeging van een vijfde lid, waarin bepaald is dat de hoofdinspecteur ontheffing kan verlenen van de voorwaarde dat een docent-verpleegkundige als gespreksleider bij het eindgesprek moet zijn is nodig, opdat in voorkomende gevallen ook functionarissen van andere disciplines deze taak kunnen verrichten.

Artikel 41, vijfde lid: De voorzitter van de examencommissie, c.q. het hoofd van de opleiding, is verantwoordelijk voor de gehele verloop van het examen. Uit hoofde hiervan dient deze een regeling te treffen voor het geval dat de leden van de gesprekscommissie niet tot een eensluidend oordeel kunnen komen. Het bijgehouden protocol en de eventueel van het gesprek gemaakte bandopname kunnen hierbij worden gehanteerd.

Artikel 45: In verband met de afgesloten arbeidscontracten met leerlingen voor een 38-urige werkweek is het niet mogelijk voor de instellingen leerlingen die worden opgeleid op grond van de bestaande Regeling opleiding diploma A-verpleegkundige, te plaatsen in de nieuwe opleiding ingaande op 1 september 1986, indien zij bepaalde onderdelen in de opleiding niet behaald hebben. Indien zulks het geval is, doet het hoofd van de opleiding een voorstel aan de hoofdinspecteur op welke wijze de leerling aan de vereiste onderdelen kan voldoen.